GHAQDA MUŻIKALI BELAND

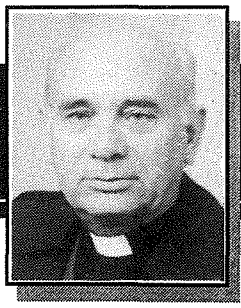

Sehem il-Banda fl-Ewwel Snin tal-Belt Bylandt (1797-1997)

Kitba tal-Kan. Joe Abela

Iż-Żejtun isir Belt

Mitejn sena ilu, jiġifieri fit-30 ta' Diċembru, 1797, il-Gran Mastru Ferdinando Hompesch għolla liż-Zejtun għad-dinjita' ta' Belt, wara t-talba li saritlu minn Dun Giacomo Tortella, vigarju-kurat tal-parroċċa, f'isem il-kleru u l-poplu taż-Zejtun, nhar il-25 ta' Novembru, 1797, Festa ta' Santa Katarina. Hompesch ta liż-Żejtun it-titlu onorarju ta' "Citta' Bylandt" għal kunjom żitu Isabella, li wara l-mewt bikrija ta' ommu, kienet saret għalih qisha t-tieni omm. Dik is-sena saret festa akbar minn tas-soltu nhar Santa Katerina, għaliex iż-Żwieten riedu jagħtu merħba li kienet tixraq lis-Sultan ta' Malta, li kien qiegħed iżur għall-ewwel darba lir-raħal tagħhom.

Importanza tal-Manuskritt Nru. 273

Kif wieħed jistenna, l-aħbar tal-għoti tat-titlu ta' Belt ġiet milqugħa b'ferħ kbir miż-Żwieten, aktar u aktar peress li Ħaż-Żabbar, raħal viċin iż-Żejtun, kien diġa' ġie mgħolli mill-istess Gran Mastru għat-titlu ta' Belt ftit ġimgħat qabel. Kemm il-prokuraturi Zwieten kienu kburin bit-titlu ġdid jixhduh il-kitba tagħhom. Hekk, per eżemju, niżżel biss ftit jiem wara, il-prokuratur tas-Sodalita' ta' San Gużepp, f' Jannar, 1798: "Introito di varie limosine ed altro appartenenti la Ven. Sodalita' di S. Giuseppe eretta nella S. Matrice e Parle. della Citta' Biland (sic)
(1). Għalhekk ġew organizzati fiż-Zejtun ċelebrazzjonijiet biex jikkommemoraw din il-ġrajja mportanti fl-Istorja taż-Zejtun. Forsi wieħed jistaqsi, "Imma mnejn nafu x'ġara? Għandna xi tagħrif bil-miktub li jgħidilna x'sar, jekk sar xi ħaġa? " It-tweġiba għal dawn il-mistoqsijiet hi "iva". Fil-knisja Parrokjali taż-Zejtun jeżisti Arkivju, li jiġbor madwar l-400 manuskritt (kotba jew reġistri miktubin bl-idejn) u li fih minjiera ta informazzjoni dwar il-knisja taż-Zejtun u l-festi tagħha. L-aktar importanti fosthom huma dawk tal-Veneranda Lampada,li fihom id-dħul (introito) u l-ħruġ (esito), kif imniżżla mill-prokuraturi tal-knisja. Mill-"Esito" l-istoriku jsir jaf x'sar, meta sar, minn min, kemm tħallas, ismijiet tal-prokuraturi, etc. Wieħed minn dawn ir-reġistri tal-Veneranda Lampada hu Manuskritt Nru. 273, li hu importanti ferm għall-perijodu li qegħdin nittrattaw f'dan l-istudju. Kitbu fih diversi saċerdoti prokuraturi tal-knisja, iżda aħna sa nibdew b'dak li niżżlu l-prokuraturi Dun Frangisk Tabone u Mattia Zammit.

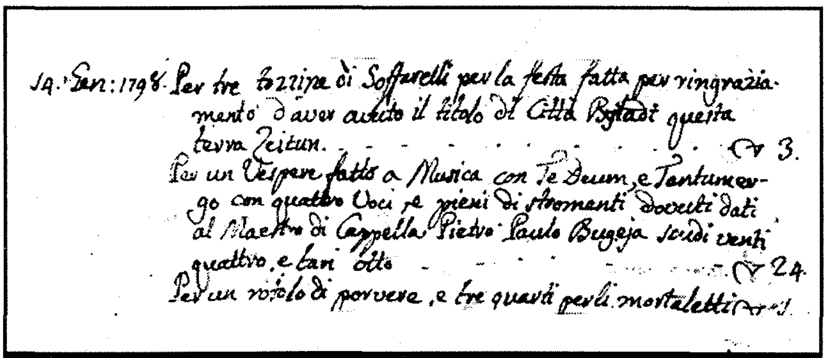
19.° Gen: 1798. Per tre tozzine di Soffarelli per la festa fatta per ringrazia-
mento d'aver avuto il titolo di Città Byladt questa
terra Zeitun. . . . . ∇ 3.
Per un Vespero fatto a Musica con Te Deum, e Tantumer-
go con quattro Voci, e pieni di stromenti, dovuti dati
al Maestro di Cappella Pietro Paulo Bugeja scudi venti
quattro, e tari otto . . . . ∇ 24.
Per un rotolo di porvere, e tre quarti per li mortaletti ∇ 1.

Dokument li jirreferi għall-festa li saret b'ringrazzjament li ż-Zejtun ġie mogħoti t-titlu ta' "Citta Bylandt".

Festi li fakkru t-Titlu ta' Belt

Nhar l-14 ta' Jannar, 1798, eżattament ġimgħatejn wara l-għoti tat-titlu ta' Belt liż-Zejtun il-prokuraturi niżżlu: "Per tre tozzine di Soffarelli per la festa per ringrazziamento d'aver avuto il titolo di Citta' Byladt (sic) questa terra Zeitun .... scudi 3"

... Ikompli f'pagna 49

Pittura allegorika li tinsab fis-sala ewlenija tal-Każin Beland li turi lill-Granmastru Hompesch jippreżenta d-dokument li bih għolla liż-Żejtun għad-dinjita' ta' Belt lill-Kappillan Dun G.M. Tortella. Din il-pittura hi xogħol il-pittur Paul Camilleri Cauchi u ġiet irregalata mis-Sur Mose' Cassar.

GHAQDA MUŻIKALI BELAND

... *Ikompli minn pagna 47*

(2). Hawn għandna ndikazzjoni ċara li saret festa, li kienet ukoll tinkludi xi logħob tan-nar, bħala ringrazzjament għall-ġieħ li ġie mogħti liż-Żejtun. Ftit aktar 'l isfel il-prokuraturi jgħidu kemm nefqu "Per un rotolo di polvere (sic) e tre quarti per li mortaletti". mela nafu wkoll kemm qamu il-polvri u l-murtaletti! Fl-istess kuntest naqraw x'ħallsu l-prokuraturi (aktar minn 24 skud, li ma kenitx somma żgħira) għall-mużika tal-Vespri, Te Deum u Tantum Ergo "con quattro voci e pieni di strumenti" (sic), lill-maestro di Cappella taż-Żejtun, Pietro Paolo Buġeja. Veru li ħdejn dan in-notament ma tissemmiex il-Festa tat-Titlu, iżda hu mniżżel mill-ewwel taħt l-informazzjoni ta' qabel u sar fl-istess ġurnata. Kienet teżisti xi forma ta' banda fiż-Żejtun, jew x'imkien ieħor f'Malta,li ħadet sehem f'din il-festa?

Banda nhar il-Festa tal-1801 u Wara

S' issa l-aktar indikazzjoni qadima dwar is-sehem ta' banda fiż-Żejtun li sibt jien, tirreferi għall-Festa ta' Santa Katarina tas-sena 1801, jiġifieri biss erba' snin wara l-għoti tat-Titlu ta' Città' Bylandt. Ma rridux ninsew li bejn l-1798 u l-1800 ma setgħux isiru festi mill-Maltin minħabba r-rewwixta kontra l-Franċiżi. Kien żmien ta' traġedji kbar, li fih eluf ta' Maltin tilfu ħajjithom fil-ġlied ma' l-għadu jew bil-mard u l-ġuħ li kien hawn. Fit-28 ta' Novembru, 1801, il-prokuratur tal-Festa kien Dun Vincenzo Borġ. Fl-istess manuskritt (3), il-prokuratur niżżel li ħallas 10 skudi "per una Banda per la processione" ta' Santa Katarina, u s-sena ta' wara (1802), ħallas 7 skudi "Per banda di strumenti da fiato". Interessanti l-espressjoni "per la processione". Probabbli li tfisser li l-banda kienet tikkumpanja fil-purċissjoni. Dun Vincens ukoll għamilha ċara li l-banda ma kienetx tikkonsisti fi strumenti tal-korda, iżda fi strumenti tan-nifs. Barra minn hekk, il-ħlas li għamel għall-mużika fil-knisja nhar il-Festa ta' Santa Katarina hu mniżżel f'post ieħor. F'Novembru 1803, il-prokuratur ħallas 19 il-skud "pagati per la banda della vigilia e festivita' di S. Caterina" (4). Mela hawnhekk għandna nformazzjoni ġdida: li din il-banda daqqet, mhux biss nhar il-Festa, iżda lejlietha wkoll. Is-somma pjuttost għolja ta' 19 il-skud tkompli tikkomfermalna kemm hu veru li fis-sena 1803 il-banda tat żewġ servizzi konnessi mal-Festa ta' Santa Katarina. Tgħid f'dik is-sena il-banda imxiet fil-purċissjoni? (5)

Banda qabel l-1860

Inħallu issa s-snin igerrbu. F'manuskritt ieħor tal-Veneranda Lampada taż-Żejtun, insibu mniżżel il-ħlas li l-prokuratur għamel lil "Michelangelo Spiteri incaricato per li fuochi artificiali in sussidio (?) della banda" (6) għall- Festa tal-1855. Il-ħlas sar nhar it-28 ta' Novembru. U fid-9 ta' Diċembru, 1857, il-prokuratur mill-ġdid ħallas lil "Michelangelo Spiteri scudi dieci per saldi di fuochi artificiali e della banda" (7). Mela għandna xhieda indiskutibbli li xi forma ta' banda f'xi snin, jekk mhux kull sena, ħadet sehem fil-Festa ta' Santa Katarina fiż-Żejtun ħafna snin qabel it-twaqqif uffiċjali tal-Banda Beland, li skond ma nafu ma sarx qabel l-1860 (8). Kienet allura din xi banda Żejtunija, jew kienet tinkera minn xi mkien ieħor? Ma nagħmlux mod li kienet hi li aktar tard żviluppat fil-Banda Beland?

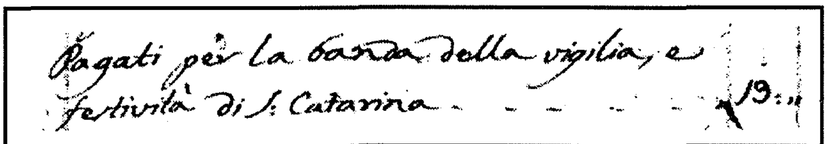
Pagati per la banda della vigilia, e festività di S. Catarina . . . . . . 19:..

Festa ta' Santa Katarina, 1803. Il-Banda daqqet lejliet u nhar il-festa.

Mhux faċli li twieġeb għal dawn il-mistoqsijiet, għaliex it-tagħrif li għandna hu skars wisq. Biss għall-inqas issa nafu fiċ-ċert li xi banda ilha tagħti sehem fil-Festa ta' Santa Katarina għal mhux anqas minn mitejn sena. Jista' jkun li din il-banda kienet tikkonsisti fi grupp ta' mużiċisti li kienu jinkrew biex jallegraw f'okkazjonijiet partikulari (9). Qabel nofs is-seklu dsatax organizazzjoni serja u preċiża ta' każini ma kienx hawn. Kienet x'kienet il-forma ta' din il-banda, ma jidhirx li l-mużika fil-festa kienet titħalla għal ġewwa l-knisja biss. Forsi 'l quddiem għad niskopru aktar tagħrif fuq dan is-suġġett.

(1) Arkivju Parrokkjali Żejtun, Mn.73, f.6.
(2) AKZ, Mn.273, f.150.
(3) Idem, f.160.
(4) Idem, f.167.
(5) Nafu li almenu sas-sena 1804, żewġ baned akkumpanjaw fil-purċissjoni ta' Kristu Rxoxt, fil-Birgu. Ara Joseph S. Grima, p.IX, Introd, "L-Istorja tal-Każini tal-Baned f'Malta u Għawdex", Vol.I (1997).
(6) APZ, Mn.91, f.176.
(7) Idem, f.203.
(8) Charles Debono, "Istorja ... opus cit. "Il-Banda Beland". p.186.
(9) Joseph F. Grima, Itrod. p.X.